

MODELUL PDCA – INSTRUMENT DE ÎMBUNĂTĂȚIRE CONTINUĂ A CALITĂȚII ÎN EDUCAȚIE

Prof. Carmen Rodica VULPE

Articol realizat în urma parcurgerii cursului EDULEADEADERS – VIITORUL EDUCAȚIEI

Modelul PDCA (Plan – Do – Check – Act), cunoscut și sub denumirea de „Ciclul lui Deming”, reprezintă un instrument modern de management al calității utilizat în numeroase domenii, inclusiv în educație. Acest model oferă un cadru clar pentru planificarea, implementarea, evaluarea și îmbunătățirea continuă a activităților desfășurate într-o instituție școlară.

Modelul PDCA devine un instrument eficient pentru managementul calității în educație, deoarece oferă un proces logic și continuu de îmbunătățire. Prin utilizarea acestui model, școlile pot identifica mai ușor problemele existente, pot implementa soluții adecvate și pot monitoriza permanent progresul realizat. Astfel, instituțiile de învățământ devin mai eficiente, mai adaptate nevoilor elevilor și mai orientate spre performanță și calitate educațională.

Ce este modelul PDCA?

Modelul PDCA are la bază ideea că orice activitate poate fi îmbunătățită printr-un proces continuu de analiză și adaptare. Cele patru etape ale ciclului sunt:

1. Plan (Planifică)

În această etapă sunt identificate problemele sau nevoile existente și sunt stabilite obiectivele de îmbunătățire. Se analizează situația actuală, se colectează date și se elaborează un plan de acțiune.

În școală, această etapă poate include:

- analiza rezultatelor elevilor;
- identificarea cauzelor absenteismului;
- stabilirea unor obiective privind creșterea promovabilității;
- elaborarea planurilor de dezvoltare instituțională.

2. Do (Aplică)

Etapa presupune implementarea măsurilor stabilite în plan. Activitățile sunt puse în practică, iar resursele necesare sunt utilizate pentru atingerea obiectivelor.

Exemple în mediul școlar:

- organizarea programelor remediale;
- introducerea unor metode moderne de predare;
- desfășurarea activităților extracurriculare;
- formarea continuă a cadrelor didactice.

3. Check (Verifică)

În această etapă sunt evaluate rezultatele obținute și se verifică dacă obiectivele propuse au fost atinse. Se compară rezultatele cu indicatorii stabiliți inițial.

În școală, verificarea poate include:

- analiza rezultatelor la evaluări și examene;
- monitorizarea participării elevilor;
- aplicarea chestionarelor de satisfacție;
- observarea activităților didactice.

4. Act (Acționează pentru îmbunătățire)

Pe baza concluziilor rezultate în etapa de verificare, sunt adoptate măsuri de corectare și îmbunătățire. Dacă rezultatele sunt bune, practicile eficiente sunt menținute și extinse; dacă apar probleme, se identifică soluții noi.

În instituțiile de învățământ:

- se revizuiesc strategiile educaționale;
- se adaptează planurile de intervenție;
- se dezvoltă noi proiecte și parteneriate;
- se stabilesc noi obiective pentru ciclul următor.

Importanța modelului PDCA în creșterea calității educației

Aplicarea modelului PDCA contribuie la dezvoltarea unei culturi organizaționale bazate pe responsabilitate, evaluare și îmbunătățire continuă. În școală, acest model sprijină:

- creșterea performanțelor școlare;
- reducerea abandonului și absenteismului;
- eficientizarea procesului educațional;
- îmbunătățirea comunicării între profesori, elevi și părinți;
- dezvoltarea unui management educațional modern.

Totodată, modelul PDCA susține procesul de asigurare a calității și este compatibil cu standardele utilizate în evaluarea instituțională și în managementul educațional.

Exemplu de aplicare a modelului PDCA într-o școală

Pentru a ilustra utilitatea practică a ciclului **PDCA**, voi prezenta un scenariu critic, des întâlnit în managementul liceelor: **Rata de promovabilitate estimată la Matematică pentru clasele a XII-a este de doar 45% după simularea din noiembrie.**

Cum folosește conducerea liceului ciclul PDCA ca pe un instrument de management de criză pentru a remedia această situație până în vară?

PLAN (Planificarea Intervenției de Urgență)

Orizont de timp: Decembrie

Managementul constată criza (55% dintre elevi au luat sub nota 5 la simularea de noiembrie) și refuză să accepte că „aceasta este generația”. Se trece la planificare:

- **Identificarea cauzei profunde (Analiza De ce?):** Șefii de catedră analizează lucrările și descoperă că majoritatea elevilor pică din cauza subiectului I (materia de clasele IX-X: funcții, trigonometrie, progresii). Ei știu materia de a XII-a, dar au lacune grave din trecut.
- **Stabilirea Țintei:** Creșterea ratei de promovabilitate la simularea oficială din martie de la 45% la **70%**.
- **Strategia:** Crearea a 3 grupe de pregătire remedială axate strict pe Subiectul I din variantele de Bacalaureat.

DO (Implementarea Soluției)

Orizont de timp: Ianuarie – Februarie

Se trece la acțiune conform planului, dar cu o abordare axată pe leadership, nu pe constrângere:

- **Lansarea programului „Subiectul I salvator”:** Se organizează 2 ore pe săptămână, în afara programului normal. Pentru a nu demotiva elevii, profesorii folosesc metode interactive (ex: aplicații de tip Kahoot/Quizizz pentru formule sau platforme video unde elevii pot revedea rezolvările acasă).
- **Monitorizarea prezenței:** Diriginții primesc sarcina de a contacta telefonic părinții în maximum 15 minute dacă un elev selectat în grupul de risc lipsește de la ora remedială.
- **Fișe de progres rapide:** La finalul fiecărei săptămâni, elevii primesc un minitest de 10 minute cu un singur tip de exercițiu (ex: doar progresii aritmetice).

CHECK (Evaluarea și Analiza Rezultatelor)

Orizont de timp: Luna Martie (După Simularea Națională)

Vine momentul adevărului. Se primesc rezultatele la Simularea Națională organizată de Minister. Echipa de management (Directorul, CEAC și Catedra de Matematică) pune datele pe masă.

- **Analiza Cantitativă:** Rata de promovabilitate a crescut de la 45% la **63%**.
- **Analiza Calitativă (Evaluarea abaterilor):** Ținta de 70% nu a fost atinsă complet, dar s-a înregistrat un salt uriaș. Analizând lucrările, profesorii observă:
 - *Aspect pozitiv:* Elevii care au frecventat 80% din orele remediale au rezolvat corect exercițiile de clasa a IX-a și a X-a (planul a funcționat).
 - *Aspect negativ (Noua problemă):* O sub-grupă de 12 elevi a rămas tot sub nota 5 deoarece au un nivel ridicat de anxietate la examen (au lăsat foaia albă, deși la ore știau să rezolve) sau au continuat să absenteze.

ACT (Ajustarea și Standardizarea din Mers)

Orizont de timp: Aprilie – Iunie

Pentru că PDCA este un ciclu continuu, rezultatele din etapa „Check” devin combustibil pentru noi acțiuni. Nu se așteaptă examenul din vară, se reajustează planul imediat:

- **Intervenție personalizată (Schimbarea de strategie):** Cei 12 elevi care au rămas în zona de risc nu mai sunt ținuti doar la orele de matematică. Ei sunt introduși într-un program de sprijin cu psihologul/consilierul școlar pentru gestionarea panicii în timpul examenelor.

- **Parteneriat strâns cu părinții:** Pentru elevii care încă absentează, directorul convoacă părinții la o întâlnire individuală pentru a semna un acord de asumare a riscului de nepromovare.
- **Standardizarea succesului:** Deoarece modulele de pregătire online (Quizizz/Video) s-au dovedit extrem de atractive și eficiente pentru restul elevilor, Consiliul de Administrație decide ca acest tip de resurse să fie achiziționat și implementat din start pentru generația următoare (clasele a XI-a), trecând de la o abordare reactivă la una *proactivă*.

Prin acest exemplu, se observă cum ciclul se reia: Etapa **ACT** din luna aprilie devine noul **PLAN** pentru lunile mai-iunie, asigurându-se astfel că nicio problemă nu este lăsată nerezolvată înainte ca elevii să intre în sălile de examen la Bacalaureat.

BIBLIOGRAFIE

1. **Bush, T.,** *Theories of Educational Leadership and Management* (4th Edition). SAGE Publications, London, 2011
2. **Fullan, M.,** *The New Meaning of Educational Change* (5th Edition). Teachers College Press, New York, 2014
3. **Hattie, J.,** *Învățarea vizibilă. Ghid pentru profesori*. Editura Trei, București (Traducere în limba română), 2014
4. **Iucu, R.,** *Management educațional: teorie și practică*. Editura Polirom, Iași, 2016
5. **Niculescu, M.,** *Planificarea strategică în instituțiile educaționale*. Editura Pro Universitaria, București, 2022
6. **Păun, Emil,** *Școala ca organizație. O abordare socio-pedagogică*. Editura Polirom, Iași, 1999